

DN Debatt. ”Äldres sämre tandhälsa en riskfaktor för coronasmitta”

UPPDATERAD 2021-03-08 PUBLICERAD 2020-05-02

Risken är att dolda akuta problem inte upptäcks och resulterar i ytterligare ökad risk för allvarliga följder av en covid-19-infektion eller av andra sjukdomar, skriver Chaim Zlotnik. Foto: Tore Meek/TT

DN DEBATT 3/5.

Chaim Zlotnik, Sveriges tandläkarförbund: När de äldre över 70 år nu uppmanas stanna hemma finns risken att tandvården nedprioriteras.

Då det finns ett tydligt samband mellan dålig tandhälsa och infektioner, hjärt-kärlsjukdom och lunginflammation ökar detta hälsoriskerna. Vi vill därför att regionerna ser till att äldre kan få nödvändig tandvård.

Detta är en opinionstext i Dagens Nyheter. Skribenten svarar för åsikter i artikeln.

[Läs senare](#)

UTVALD LÄSNING I DIN MEJLBOX

Veckans utvalda artiklar som rör det nya coronaviruset.

[Skaffa nyhetsbrev](#)

Tandhälsa har på senare tid mer och mer kopplats till allmänhälsa och sambandet mellan munhälsa och allmän hälsa blir allt tydligare med stigande ålder. Muntorrhet, bland annat på grund av medicinering och oförmågan att göra ordentligt rent i munnen, kan leda till plackbeläggningar som ger karies och tandlossning. I dess lindriga former kan dessa åkommor verka triviala, men som om de inte åtgärdas kan de leda till allvarliga infektionstillstånd. Vi ser ett samband mellan dessa vanliga infektionssjukdomar och allmänsjukdomar såsom både lunginflammation, diabetes, hjärt- och kärlproblem och inte minst en ökad infektionskänslighet. Det är särskilt allvarligt för de äldre.

Något som Sveriges Tandläkarförbunds medlemmar ser, och som även uppmärksammats i medier, är att hjälpen med tandvård för de mest utsatta äldre inte alltid är så bra som den kunde och borde vara. Svårighet att ta sig till en tandläkare kan också göra att det saknas en etablerad kontakt med tandvården.

I coronakrisens spår och isoleringen av äldre över 70 år har tandhälsan fått stryka på foten. Med uppmaningen att hålla sig inomhus avbryts kontakter med sjuk- och tandvård. Men med en tandstatus som redan tidigare är sämre och problem att få hjälp med munhygien på omsorgsboende och äldreboende riskerar de äldre att bli än mer infektionskänsliga. [Om munvården till exempel blir bättre på ett äldreboende så dör färre i lunginflammation.](#)

Med nedprioriterad hjälp med tandvård på vårdboenden och äldreboenden nu riskerar det att bli

ytterligare en riskfaktor bland multisjuka äldre med ökad infektionskänslighet som smittas med covid-19.

Med nedprioriterad hjälp på vårdboenden och äldreboenden nu riskerar detta att bli ytterligare en riskfaktor bland multisjuka äldre med ökad infektionskänslighet som smittas med covid-19. Det är viktigt att vi inte skjuter problemet med äldres tandvård framför oss, fortsatt tandvård och fortsatta behandlingar är av största vikt.

Ett problem med att de äldsta rekommenderas hålla sig inne är att planerade längre och kanske komplicerade behandlingar för äldre blir uppskjutna och avbrutna. Det kan också innebära att dolda akuta problem inte upptäcks och resulterar i ytterligare ökad risk för allvarliga följder av en covid-19-infektion eller av andra sjukdomar. Även rutinbesök och återkommande kontroller ställs in. Vissa regioner, till exempel Folktandvården i Stockholm, tar inte emot gruppen över 70 år. Det gör att äldres tandvård kan bli lidande, med snabbt försämrade tandhälsa – och allmänhälsa – som följd. Inte bara för de som bor på äldreboende utan för en större grupp äldre. För en fortsatt förbättrad och bibehållen tandhälsa är det viktigt att inte avbryta planerade behandlingar och rutinkontroller för de äldsta patientgrupperna.

Redan sedan tidigare har Sveriges Tandläkarförbund uppmärksammat att de åtgärder som står till buds för sköra äldres tandhälsa inte tas i anspråk. Sköra äldre är en grupp som ofta hamnar utanför de befintliga stöden för mun- och tandvård. I en studie som publicerades 2013 visades att var femte äldre på äldreboende var i behov av akut tandvård. Det finns inget som pekar på att behovet av akuttandvård för äldre har minskat.

Därför är det viktigt att det riktade tandvårdsstödet mot äldre som regioner är skyldiga att erbjuda inte upphör. De tidiga insatserna är viktiga för att behålla en god tandhälsa, i det här läget när en god tandhälsa är livsviktig måste ändå åtgärder vidtas. Alla pensionärer måste informeras om åldrande och munhälsa, erbjudas regelbundna munhälsosamtal, antingen av uppsökande tandvård eller över telefon.

I det långsiktiga handlingsprogram för äldres munhälsa som Sveriges Tandläkarförbund gick ut med 2017 tillsammans med fyra andra förbund, sammanfattade man i fyra punkter:

- Uppmärksamma den äldres munhälsa tidigt.
- Samordna insatser mellan kommun och tandvård, och mellan tandvård och sjukvård.

- Informera den äldre i tid och behåll tandvårdskontakten.
- Öka kunskapen om äldres munhälsa.

Med den pågående coronapandemin uppmanar vi Socialstyrelsen att göra äldres munhälsa till en del av vårdplaneringen. De äldres munhälsa är starkt förknippad med allmäntillstånd och risk både för infektioner, lunginflammation och hjärt-kärlsjukdomar. Vi vill att Socialstyrelsen fortsätter att utveckla samverkan mellan tandvård och hälso- och sjukvård med äldre personers behov i fokus.

Vi vill att regionerna lever upp till sitt ansvar och fortsätter att erbjuda kostnadsfri munhälsobedömning och nödvändig tandvård, särskilt just nu. Många av våra medlemmar vill vara med och bidra i bekämpningen av covid-19. Detta kan göras dels genom en kraftig utökning av uppsökande besök på äldreboenden och att utöka uppdraget att omfatta även personer som är över 70 år och som har eget boende och uppmanas att hålla sig hemma, troligen för resten av året.

Uppsökande besök kan kompletteras med tandvårdssamtal på telefon eller vid en tandvårdsklinik. Det går att göra nu och Sveriges tandläkare vill vara med och säkerställa en god livskvalitet för landets äldre befolkning och därmed även en effektiv hantering av välfärdens resurser.

Sveriges tandläkarförbund ser med oro på den situation som uppstått i och med covid-19 när det gäller tandhälsa för åldersgruppen 70+, som snabbt kan försämras om det bara finns möjlighet till akuttandvård. Det är oerhört viktigt att inte tandvården glöms bort. Vi har erfarenhet av den tid då Sverige inte hade regelbundna tandvårdsbesök annat än vid akuta besvär som medförde att många gick med trasiga tänder och tandluckor.

Hur vi agerar i dag kan leda till ett stort behov av akuttandvård i framtiden. Kommer tandvården som länge kämpat med stora regionala skillnader vad gäller personalförsörjning, att klara det? Samtidigt som vi hanterar de dagliga utmaningarna av covid-19 behöver vi lyfta blicken och planera för att möta möjliga framtida scenarier som konsekvenser av vårt agerande i dag.

DN Debatt. 3 maj 2020

Chaim Zlotnik, förbundsordförande, Sveriges tandläkarförbund